

Research Paper

Urban Regeneration in the Context of Urban Development Stimulus Projects (Case Study: Sangsiah, Qalam Mahmoud and Haruniyeh Neighborhoods in Shiraz, Kerman and Isfahan)

Maryam Zare¹, Alireza Bandarabad^{2*}, Pooyan Shahabian²

1- Ph.D. Student in Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Received: 2021/06/27

Revised: 2022/01/31

Accepted: 2022/02/03

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jupm.2022.28337.3918

Keywords:

Reconstruction, Development stimulus, Worn tissue, Security.

Abstract

Introduction: Prior to the Industrial Revolution and the growth of cities, urban neighborhoods grew slowly and steadily, while maintaining their natural, social, and physical values, and responding to the relatively constant needs of their inhabitants. With the rapid growth of Iran's metropolises, old textures and ancient settlements and neighborhoods were threatened, and the need for urban restoration and re-creation of old textures was felt more than ever. Urban development has tried to revive and restore urban life to inefficient areas due to the two approaches of internal development and urban restoration of worn-out structures. In order to facilitate this process and pay attention to the connection of old contexts with urban development, planning and implementation of development stimulus projects was considered as one of the strategies used to provide the necessary conditions for the presence of residents and owners.

Method: The ancient texture of the cities of Kerman, Shiraz and Isfahan, especially the neighborhoods of Qala-e-Mahmoud, Sang-e-Siah and Haruniyeh neighborhoods, in addition to reflecting the history of development and cultural developments over time, are significant works of culture and civilization of the country. Nationally and globally, this research is applied in terms of purpose and its methodological approach is qualitative, quantitative, combined. Research sources are documentary sources, libraries and field observations and a popular questionnaire (analysis in the form of SPSS software).

Conclusion: Research results in three neighborhoods of Sangsiah, Qalam Mahmoud and Haruniyeh; Showed that 1) development stimulus projects in the historical urban context strengthen the sense of security, 2) the most important factor in the lack of sense of security in the worn texture is the undesirable physical shape and structure of the texture, and 3) can be approached The stimulus of development, as a complete and integrated vision, achieved the revitalization and re-creation of the neighborhood as well as the preservation of its historical and physical values in order to turn the neighborhood into a living place in harmony with modern life and in accordance with historical character and identity.

Citation: Zare, M., Bandarabad, A.R., Shahabian, P., Urban Regeneration in the Context of Urban Development Stimulus Projects (Case Study: Sangsiah, Qalam Mahmoud and Haruniyeh Neighborhoods in Shiraz, Kerman and Isfahan). Journal of Research and Urban Planning. 2022; 12 (47): 339-362:

DOI: 10.30495/jupm.2022.28337.3918

***Corresponding Author:** Alireza bandarabad

Address: Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Tell: 09123431150

Email: Bandarabad@iauctb.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Before the Industrial Revolution and the increasing growth of cities, urban neighborhoods had a slow and continuous growth and while maintaining their natural, social and physical values, they responded to the relatively constant needs of their inhabitants. With the rapid growth of Iran's metropolises, old textures and ancient settlements and neighborhoods were threatened, and the need for urban restoration and re-creation of old textures was felt more than ever. Urban development has tried to revive and restore urban life to inefficient areas due to the two approaches of internal development and urban restoration of worn-out structures. Historical contexts are part of the body of the city, which are one of the pillars of the city's identity due to their physical, functional-economic and cultural values. In order to facilitate this process and pay attention to the connection of old contexts with urban development, planning and implementation of development stimulus projects was considered as one of the strategies used to provide the necessary conditions for the presence of residents and owners.

Methodology

This research is applied in terms of purpose and its methodological approach is qualitative, quantitative and hybrid. In order to achieve the goal and to study the problems of these neighborhoods, an integrated method including descriptive, documentary, historical, scientific studies was used to determine the research method and policy. In the library and documentary studies section, the theoretical foundations and background were examined. In the field and survey studies section, tools such as interviews and questionnaires were identified and analyzed, so that the questionnaire designed by the residents of the three neighborhoods was filled out and analyzed in the form of SPSS software. Was analyzed. Sampling methods and formulas for determining the sample size are different. To estimate the sample size using statistical methods, it is necessary to know information and indicators about the community from which the sample intends to be selected. For example, he should be aware of the distribution of one or more of the studied traits in the

community. In other words, know what percentage of society has those traits and what percentage do not. It should also estimate the sample size using statistical methods and standard deviation of the population. Cochran's formula is one of the statistical methods that is mainly used in connection with the study of qualitative variables to determine the sample size, which was used in this study.

Discussions and Findings

The ancient texture of the cities of Kerman, Shiraz and Isfahan, especially the neighborhoods of Qaleh Mahmoud Kerman, Sang-e Siah Shiraz and Haruniyeh of Isfahan, in addition to reflecting the history of development and cultural developments over time, are significant works of culture. And civilization of the country on a national and global scale, these neighborhoods and cultural complexes have an identity, over time due to wear and tear, changes in living conditions of citizens, inattention of officials and population movements. They have suffered from burnout, sluggishness and demographic structural changes and desperately need a comprehensive approach to improve and modernize themselves in order to maintain their identity. In recent times, especially after the land reform and the Islamic Revolution, it has caused immigrants and low-income people. In these places settled and high-income classes whose origin was these neighborhoods to move to new and modern places and neighborhoods, economic power and financial facilities for renovation and improvement will be minimized, while if these changes did not occur, financial facilities These classes could modernize and improve the physical spaces and maintain the spirit of tissue identity, and the transition period would not be so long. In Sang-e-Siah neighborhood of Shiraz, for one unit of increase in the development stimulus variable, the feeling of security increases by 64.3% and for one unit of increase in the variable of feeling of security, the physical shape and structure of the tissue increases by 44%. In Qala-e-Mahmoud neighborhood of Kerman, for one unit increase in the development stimulus variable, 63.9% increase in the feeling of security and for one unit increase in the variable, the feeling of security increases by 54.1%, the physical shape and structure of the tissue increases. In Haruniyeh neighborhood of Isfahan, for one

unit of increase in the development stimulus variable, the feeling of security increases by 51.1% and for one unit of increase in the variable of feeling of security, 58.2% of the physical shape and structure of the tissue increases.

Conclusion

Returning to the old organization of urban neighborhoods is not simply practical, however, recreating the neighborhood by relying on the necessities and needs of the time and the ancient cultural and historical status of neighborhoods, can on the one hand preserve the social and economic system of historic neighborhoods and then prevent the destruction of their physical structure. In the three neighborhoods of Sang-e Siah in Shiraz, Mahmud Castle in Kerman and Haruniyeh in Isfahan; the results show that development stimulus projects in the historical urban context enhance the sense of security. The most important factor in the lack of security in the worn texture is the undesirable physical shape and structure of the tissue and can also be developed with a stimulus approach. As a complete and integrated vision, he achieved the revitalization and re-creation of the neighborhood as well as the preservation of its historical and physical values in order to turn the neighborhood into a living place in harmony with modern life and in accordance with historical character and identity.

مقاله پژوهشی

بازآفرینی شهری در چارچوب پروژه‌های محرک توسعه شهری (مطالعه موردی: محله‌های سنگ‌سیاه، قلعه محمود و هارونیه در شیراز، کرمان و اصفهان)

مریم زارع^۱، علی‌رضا بندرآباد^۲، پویان شهاییان^۳

۱- دانشجوی دکتری تخصصی رشته شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: پیش از انقلاب صنعتی و رشد شهرها، محلات شهری رشدی بطئی و پیوسته داشتند و ضمن حفظ ارزش‌های طبیعی، اجتماعی و کالبدی خود، به نیازهای نسبتاً ثابت ساکنان خود پاسخ می‌دادند. با رشد شتابان در کلان-شهرهای ایران، بافت‌های قدیمی و سکونت‌گاه‌های کهن و محله‌ها مورد تهدید واقع شدند و نیاز به مرمت شهری و بازآفرینی بافت‌های قدیمی بیش‌تر از گذشته احساس شد. توسعه شهری با توجه به دو رویکرد توسعه درونی و مرمت شهری بافت‌های فرسوده، سعی در احیا و بازگرداندن حیات شهری به عرصه‌های ناکارآمد داشته است. در راستای تسهیل این روند و توجه به پیوند بافت‌های قدیمی با توسعه شهری، برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه به عنوان یکی از راهبردهای به کار گرفته شده جهت فراهم کردن بسترهای لازم برای حضور ساکنان و مالکان مورد توجه واقع شد.

روش: بافت کهن شهرهای کرمان، شیراز و اصفهان به ویژه محدوده‌های محله‌های قلعه محمود، سنگ‌سیاه و هارونیه افزون بر این که بازتاب‌کننده تاریخ توسعه و تحولات فرهنگی در گذر زمان هستند آثاری شاخص از فرهنگ و تمدن کشور را در مقیاس ملی و جهانی در خود جای داده‌اند، این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی بوده و رویکرد روش‌شناسی آن نیز کیفی، کمی، ترکیبی است. منابع پژوهش، منابع اسنادی، کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی و پرسش‌نامه مردمی (تحلیل در قالب نرم‌افزار SPSS) است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش در سه محله سنگ‌سیاه، قلعه محمود و هارونیه؛ نشان داد که (۱) پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند، (۲) مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی نامطلوب بافت است و (۳) می‌توان با رویکرد محرک توسعه به عنوان بینشی کامل و یکپارچه به احیا و بازآفرینی محله و نیز حفظ ارزش‌های تاریخی و کالبدی آن در جهت تبدیل محله به یک مکان زیستی هماهنگ با زندگی امروزی و مطابق با شخصیت و هویت تاریخی دست پیدا کرد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۶

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۱۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jupm.2022.28337.3918

واژه‌های کلیدی:

بازآفرینی، محرک توسعه، بافت فرسوده، امنیت.

* نویسنده مسئول: علی‌رضا بندرآباد

نشانی: دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۳۴۳۱۱۵

پست الکترونیکی: Bandarabad@iauctb.ac.ir

مقدمه

خانواده به‌عنوان مهم‌ترین نهاد اجتماعی در تکامل جوامع بشری و پاسخگویی به نیازهای اساسی انسان نقشی مهم ایفا می‌کند (۱، ۲). این نهاد در چند دهه گذشته تغییرات ساختاری، کارکردی و معنایی گسترده را به‌واسطه فرایندهایی همچون صنعتی شدن، شهرنشینی، جهانی‌شدن، مدرنیزاسیون، پیشرفت فناوری و... پشت سر گذاشته است (۳). از جمله این تغییرات می‌توان به تغییر در فراوانی زنان سرپرست خانوار اشاره کرد. زنان سرپرست خانوار زنانی هستند که بدون حضور منظم یا حمایت یک مرد بزرگسال، سرپرستی خانواده، مسئولیت اداره اقتصادی خانواده و تصمیم‌گیری‌های عمده را بر عهده دارند (۴، ۵). هم‌زمان با تغییرات اساسی در حوزه خانواده، به‌گونه خاص می‌توان زنانه‌شدن سالمندی و به‌تبع آن زنانه شدن سرپرستی خانوار در میان جمعیت سالمند و گسترش سرپرستی خانوار توسط زنان به دلیل فوت همسر، عدم ازدواج زنان و مجرد باقی ماندن آنان یا افزایش میزان طلاق را مشاهده کرد (۶).

با توجه به نقش محوری و تعیین‌کننده‌ی زنان در تحکیم بنیان خانواده و به‌تبع آن جامعه، بی‌تردید قبول نقش سرپرستی خانوار از سوی زنان، زندگی کل افراد خانواده و فرزندان آنان را تحت‌الشعاع قرار خواهد داد (۷). مطالعات نشان می‌دهد که خانواده‌های زن‌سرپرست با مسائل و مشکلات زیادی روبه‌رو هستند؛ به‌گونه‌ای که در بیش‌تر جوامع این گروه از زنان به‌صورت مسئله‌ای اجتماعی مطرح می‌شوند (۳). چراکه سرپرستی خانوار مستلزم تأمین منابع مالی و معنوی اعضای خانواده است و بر اساس تقسیم کار جنسیتی رایج، نقش سرپرستی بر عهده مردان است و زنان از ابتدا برای اجرای این نقش آموزش داده نمی‌شوند. زمانی که به هر دلیلی تقسیم کار جنسیتی کارایی خود را از دست بدهد، زنان با موقعیت دشواری مواجه می‌شوند که امکان گرفتار شدن به آسیب‌های اجتماعی، روان‌شناختی و جسمانی را در آن‌ها بالا می‌برد (۸). مهم‌ترین مشکل قرار گرفتن در چنین موقعیتی، ایفای نقش‌های دوگانه در داخل و خارج از خانه است (۹). ایفای نقش مادری، رسیدگی به امورات منزل و خانه‌داری، تلاش برای کسب فرصت‌های شغلی مناسبی که در اغلب اوقات بسیار نادر است و انجام فعالیت‌های اقتصادی، چه در سطح کارهای خدماتی و پاره-وقت و چه در سطح کارمندی و بالاتر، فشار نقش ایجاد می‌کند که می‌تواند اثرات شدید و بلندمدت بر جسم و روان این زنان باقی بگذارد (۸)؛ هم‌چنین، به این شرایط می‌توان نابرابری در حقوق و مزایا بر اساس جنسیت در موقعیت‌های شغلی مشابه را اضافه

کرد. زنان سرپرست خانوار با وجود اجرای کامل و مطلوب وظایف شغلی، حقوق کم‌تری نسبت به مردان دریافت می‌کنند. این شرایط بر امکانات و فرصت‌های در دسترس این زنان اثر منفی می‌گذارد و باعث ادامه فقر و نابرابری در جامعه می‌شود (۱۰).

زنان سرپرست خانوار یکی از گروه‌های اقلیت زنان هستند که در سایر کشورهای جهان اعم از توسعه‌یافته و درحال توسعه با مشکلات زیادی دست‌به‌گریبان هستند (۱۱). این گروه به‌گونه معمول در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خویش با مشکلات و موانع زیادی مواجه‌اند و از جمله گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماع هستند که گاه عواملی مانند طلاق، فوت، اعتیاد همسر و از کارافتادگی او موجب آسیب‌پذیرتر شدن این طیف وسیع از جامعه می‌شود (۱۲). دلایل فراوانی وجود دارد که بتوان زنانی را که سرپرستی خانوار را به عهده‌دارند جزء اقشار آسیب‌پذیر در نظر گرفت. از جمله این دلایل می‌توان به فقر و وضعیت اقتصادی نامناسب و مشکلات اجتماعی و فرهنگی این زنان و خانواده‌های آنان اشاره کرد که زنان را در رویارویی با زندگی واقعی مورد تهدید قرار می‌دهد زیرا فشارهای ناشی از فقر و تنگ‌دستی و نیاز شدید و ناتوانی در تأمین نیازهای نخستیه و پذیرش سلطه دیگران، زمینه‌های وقوع جرم و بزهکاری را در آن‌ها فراهم می‌کند (۴). مسائل مربوط به زنان سرپرست خانوار نسبت به زنانی که تحت تکفل مردان قرار دارند، مضاعف بوده و پیامدهای زیادی را برای این زنان و افراد تحت تکفل آنان به دنبال خواهد داشت. سرپرستی فرزندان به‌تنهایی و گاه به‌سختی، مشکلات اقتصادی، زندگی در تنهایی و همراه با افسردگی و ناامیدی، هم‌چنین نگرش غلط جامعه نسبت به زنان مطلقه و بیوه، آنان را در روابط اجتماعی و حضور در اجتماع با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌کند (۱۲). رشد روزافزون خانوارهای زن‌سرپرست یکی از تحولات چشمگیر نهاد خانواده در ایران تلقی می‌شود که به استناد آمارهای رسمی کشور به وقوع پیوسته است. افزایش تعداد این خانوارها را می‌توان یکی از مسائل نوظهور جمعیتی در کنار سایر مسائل نوظهور از قبیل کاهش نرخ باروری، تغییر ساختار سنی جمعیت (پنجره جمعیتی) و الگوهای جدید مهاجرت دانست که از یک سو تحت تأثیر تغییرات اقتصادی - اجتماعی کلان بوده و از سوی دیگر، تا حدودی قابلیت تأثیرگذاری بر روند توسعه کشور را نیز دارد. در کنار رشد کمی این پدیده، تغییرات کیفی در ویژگی‌های اجتماعی - اقتصادی این گروه از زنان، این موضوع را بیش‌ازپیش، از یک پدیده اجتماعی به یک مسئله اجتماعی از جنس آسیب تبدیل کرده است.

پژوهش بر دو فرضیه کلی استوار است: ۱) به نظر می‌رسد پروژه های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند. ۲) به نظر می‌رسد مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی بافت است.

پیشینه و مبانی نظری

داخلی

راست‌بین (۱۳۹۶)، در رساله دکتری خود با عنوان تحلیل اثر مدل سازی جریان‌های شهری بر بهینه‌سازی تخصیص منابع و پیامدهای ناشی از آن بر فرآیند تعریف پروژه‌های بهینه محرک توسعه، گامی جهت بازآفرینی بافت‌های تاریخی به چگونگی مداخله در عرصه‌های همگانی در جهت تحقق اهداف بازآفرینی، تبدیل به چالش اصلی امروز دانش مرمت شهری شده است. از این رو، هدف عالی این پژوهش، تدوین مدلی جامع‌نگر، تحقق پذیر، توان‌مند، منعطف جهت تعریف پروژه‌های بهینه‌ی محرک توسعه است. با توجه به رویکرد سیستماتیک پژوهش و ضرورت جامع‌نگری در فرآیند پیشنهادی، حلقه‌های اتصال دو مدل سواره و پیاده تبیین می‌شود و در نهایت، مدلی جامع و یکپارچه در برنامه‌ریزی بافت تاریخی پیشنهاد می‌شود.

نفریه (۱۳۹۴)، در رساله دکتری خود با عنوان سامان‌دهی بافت فرسوده شهر فردوسیة از توابع شهرستان شهریار (نمونه موردی: محله عباس‌آباد) با هدف سامان‌دهی بافت فرسوده محله عباس‌آباد شهر فردوسیة آغاز شد. هدف اصلی و کلی این پژوهش شناخت ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی ساکنان و هم‌چنین، شناخت وضعیت کالبدی بافت فرسوده محله می‌باشد. روش پژوهش با توجه به موضوع اهداف و فرضیات به صورت کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی (مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه که براساس نمونه‌گیری از روش کوکران ۱۰۰ نمونه انتخاب شده و پرسش‌نامه‌ها توسط پژوهش‌گر در بافت توزیع شده و توسط ساکنان تکمیل شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای SPSS و Excel و برای سامان‌دهی بافت از مدل‌های SWOT و AHP استفاده شده است. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها نتایج پژوهش نشان‌گر آن است که نزدیک به ۷۱ درصد قسمت‌هایی از بافت با کمبود امکانات، خدمات شهری و تاسیسات زیربنایی مواجه هستند و نزدیک به ۸۵ درصد ساکنان علت سکونت خود را در بافت به خاطر این‌که مسکن ارزان و نزدیکی به محل کار انتخاب کرده‌اند و از سوی دیگر، سطح آسیب‌پذیری و فرسودگی بافت، به خاطر این که وضعیت اجتماعی اقتصادی چندان قابل ملاحظه نمی‌باشد. نتیجه‌ای که

محلله‌های قدیمی از آن جا که نشانه هویت فرهنگی و تاریخی شهرها بشمار می‌روند و تخریب و اضمحلال آن‌ها تیشه بر پایه هویت ساکنان است، در این بافت‌ها و بازآفرینی آن‌ها ضرورت رسیدگی احساس می‌شود. حفاظت و بازآفرینی شهری امروزه مهم‌ترین نیروی تحریک‌کننده شکل‌دهنده به شهرها بوده و پرداختن هم‌زمان به گسترش و نگهداری رمز موفقیت آن است که این امر شهرها را برای پذیرش عملکردها و یا ارائه خدمات جدید تجهیز می‌کند و عملکردهای ارزشمند کنونی را به ارتقا می‌دهد (۳۷). جمعیت این محلله‌های قدیمی امروزه با گسترش شهر و رشد کنترل نشده و سریع شهرنشینی، خالی شده و مراکز خدماتی، تجاری و ... به حومه شهرها منتقل شده است، سرانجام نبود کشش مناسب و کافی مجموعه ترافیکی، کمبود و نبود خدمات، زیرساخت‌ها و تجهیزات زیربنایی و نارسایی‌ها و ناکارآمدی‌های بافت‌های فرسوده در برآورده کردن و تامین نیازمندی‌های جدید ساکنان، موجب شده که این بافت‌ها روزه‌روز بی‌رونق و فرسوده‌تر گردند و در افکار و نظر بسیاری از مدیران شهری و شهروندان به مثابه‌ی بافت‌های مسئله‌زا و مشکل‌دار مطرح باشند. در سرنوشت آینده شهرها، توجه به مسائل مربوط به بافت تاریخی شهرها، بسیار موثر خواهد بود. شناخت و کوشش برای حل معضلات این بخش را می‌توان به معنای شناخت اجمالی و جامع از شهر و حل عمده مشکلات شهری به حساب آورد که به عنوان مرکز شهر و یکی از مجموعه‌های میراث فرهنگی بشری است، (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۸). برای تمامی شهرهایی که به نوعی با مشکلاتی از قبیل محلله‌های اقشار کم‌درآمد، مناطق مورد غفلت واقع شده، مناطق محروم به لحاظ اجتماعی و معماری، درگیر هستند، بازآفرینی شهری؛ به مثابه یک راه‌حل مطلوب معرفی شده است (۶۲). به طور خلاصه، برای معکوس کردن جریان فرآیند تحول و افت شهری؛ رهیافت بازآفرینی شهری اتخاذ می‌شود (۱۶). بکارگیری اقدام‌ها و پروژه های محرک توسعه با هدف تسریع و تسهیل فرآیند تحول در این بافت‌ها با استفاده از مشارکت و توان اجتماعی ساکنان و استفاده از ظرفیت‌های محلی، یکی از سیاست‌های جدید در توسعه شهری به گونه عام و در بازآفرینی بافت‌های نابه‌سامان شهری به گونه خاص، می‌باشد. می‌توان گفت که امنیت شرط اصلی پروژه‌های محرک توسعه است تا بتوان یک بافت را بازآفرینی کرد و باید پروژه‌های محرک توسعه در نخستین گام امنیت لازم را فراهم کنند تا جاذب جمعیت شوند و نخستین مرحله در بازآفرینی شهری است. در این پژوهش روش توصیفی-تحلیلی انتخاب شده است. منابع پژوهش، منابع اسنادی، کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی و پرسش‌نامه مردمی (تحلیل در قالب نرم‌افزار SPSS) است. این

قرار گرفته و تلاش شده است تا فرآیند مناسب برای تحقق بازآفرینی مشارکتی در طرح‌های منظر شهری بافت‌های آسیب دیده ارائه شود.

کومبرا (۲۰۰۸)، در مقاله‌ای با عنوان (بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری با تاکید بر مشارکت اجتماعی) به مزایای پیاده کردن فضایی روش کمی، برای ارزیابی عوامل بازآفرینی بافت‌های فرسوده در برنامه‌ریزی معمول شهری بخش تورین ایتالیا پرداخته‌اند. هدف این مقاله که با روش توصیفی - تحلیلی و استفاده از روش گروه‌های بحث انجام شده است، جست‌وجوی راه‌های ارتقا، شاخص‌های سکونت در این محله با تکیه بر پاسخ‌گویی به سئوالات زیر است: آیا پدیده فقر اقتصادی، فقر اجتماعی - فرهنگی و فقر خدماتی به گونه نسبی بر این سکونت‌گاه انسانی حاکمیت دارد و مردم آمادگی زدودن آن را از محیط سکونت خود دارند؟ شیوه مناسب برای ارتقا کیفیت سکونت در محله کدام است؟ نقش مردم و دولت در این خصوص چیست؟ بر اساس نتایج پژوهش: اهالی این محله؛ که عزم جدی برای همکاری و مشارکت در مراحل گوناگون پروژه‌های فقرزدایی را دارند و بالاخره راهبرد مشارکت اجتماعی شیوه مناسبی برای ارتقا شرایط مردم و سکونت در محله تورین است.

میدلتون (۱۹۸۷)، در اثری با عنوان (نوسازی شهری در آمریکا، تجربه بالتیمور، انگیزه اقتصادی نوسازی شهری)، توجه به بخش خصوصی برای نوسازی با هدف مشارکت مردمی در طراحی و اجرای پروژه‌ها، توسعه و رونق گردشگری و جذب جهانگرد از سراسر دنیا، حفظ مجموعه‌های تاریخی بافت‌های قدیمی، اهمیت درک پیوستگی و تداوم زمانی برنامه‌ها در امر نوسازی و به‌سازی بافت‌های شهری بوده است.

مبانی نظری

بازآفرینی

در حوزه (مرمت و حفاظت شهری) ابتدا واژه Regeneration تا حدودی به عنوان معادلی جدید برای Renewal به کار گرفته می‌شد و خود واژه‌ی جدیدی نبود. ولی آرام آرام این واژه در مقابل مختصات و تبعات منفی نوسازی شهری، بار معنایی یافت. بازآفرینی به معنای بازتولید یا ترمیم طبیعی بخشی از یک تمامیت زنده است که در معرض اضمحلال واقع شده است به تفکیک معنای لغوی، معنای مفهومی، هدف، اصول و زمان اقدام واژه بازآفرینی در جدول ۱ آمده است (غفاری و صابری، ۱۳۹۶).

از مدل به دست آمده نشان می‌دهد که بهترین راهکار برای به‌سازی و نوسازی بافت، استفاده از طرح تجمیع می‌باشد.

جمشیدی (۱۳۹۲)، در رساله دکتری خود با عنوان سامان دهی بافت فرسوده شهری در راستای نوسازی و به‌سازی با تاکید بر مشارکت مردمی (مطالعه موردی: محله استاد سرا در شهر رشت) نتایج نشان داد که پایگاه اقتصادی اجتماعی افراد (از قبیل درآمد، شغل، تحصیلات، مدت سکونت در محله) بر میزان مشارکت آن‌ها تأثیر دارد و بین آن‌ها هم‌بستگی مثبت برقرار است. مشارکت مردم در به‌سازی و نوسازی بافت فرسوده نیز با وزن معیار ۰.۱۱۴، در رتبه چهارم قرار گرفت و فشرده‌سازی ساختمان‌ها به عنوان مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در تحقق رشد هوشمند شهری در مرکز شهر رشت شناخته شد. روش پژوهش در این پژوهش توصیفی تحلیلی می‌باشد. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش میدانی و پرسش‌نامه و برای تجزیه و تحلیل از مدل‌های SWOT و AHP و نرم‌افزارهای SPSS و Expert Choice استفاده شده است.

فرزانه (۱۳۹۰)، در رساله دکتری خود با عنوان برنامه‌ریزی توسعه شهری، بازسازی و مشارکت عمومی: مقایسه بین انگلستان و دولت ایران که با هدف بررسی روند توسعه و بازسازی شهری از جنبه‌های نظری و عملی در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی در داخل و خارج کشور با تحلیل حاکمیت و ظرفیت نهادی آن‌ها می‌پردازد. ظرفیت نهادی مدیریت برنامه‌ریزی در هر دو مورد مورد بررسی قرار می‌گیرد. ساکنان محلی به عنوان نخستین و آخرین عناصر تصمیم‌گیری و طرح‌های نقشه‌برداری شهری، پیوندی است که در طول پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. از آن جا که تفاوت بین دو مورد مطالعه، از مقایسه مستقیم امکان پذیر نیست. هر مورد به گونه بحرانی در در متن خود مورد مطالعه قرار گرفته است.

خارجی

چیپر (۲۰۰۹)، در مقاله‌ای با عنوان (ارزیابی جایگاه مشارکت در طرح‌های منظر شهری به منظور ارائه فرآیند مناسب بازآفرینی بافت‌های آسیب‌دیده) به مداخلات انجام شده در قالب طرح‌های بازآفرینی بافت فرسوده از جمله در طرح منظر شهرهای گوناگون دانمارک، نشان‌دهنده تجربه ناموفق مشارکت مردم در فرآیند نوسازی و احیای بافت‌های فرسوده بوده است به منظور ارائه فرآیند مناسب بازآفرینی بافت‌های آسیب‌دیده در این پژوهش پس از بررسی جایگاه مشارکت مردم در طرح منظر شهری از راه روش تحلیل محتوا شرح خدمات و مصاحبه با ساکنان محلات شهری، نقائص و کاستی‌های فرآیند مشارکت در این طرح‌ها مورد بحث

جدول ۱- واژه بازآفرینی به تفکیک معنای لغوی، معنای مفهومی، هدف، اصول و زمان اقدام (غفاری و صابری، ۱۳۹۶)

واژه	بازآفرینی (Regeneration)
معنای لغوی (معادل)	بازآفرینی و معاصرسازی تمدیدسازی و از نو سربرآوردن نوشدن و به‌روزشدن
معنای مفهومی (تعریف)	خلق فضای شهری جدید با حفظ ویژگی‌های فضایی (کالبدی و فعالیت) قدیم ارائه شخصیت و هویت متفاوت
هدف	بازآفرینی فضا با ویژگی‌ها و ارزش‌های کهن فضا به‌سازی، نوسازی و بازسازی شخصیت و هویت مستقل یافتن
اصول	حفظ ویژگی‌های با ارزش بافت کهن (در صورتی که برنامه بازآفرینی شهری در عرصه بافت‌های تاریخی اتفاق بیافتد) خلق فضای جدید متناسب با نیاز روز بازآفرینی و تعریف مجدد ارزش‌های بهتر برای پاسخ‌گویی به نیازهای معاصر
زمان اقدام	مستمر، مقطعی و بلندمدت

بازآفرینی شهری

اصطلاح بازآفرینی شهری یک اصطلاح عام می‌باشد که مفاهیم دیگری نظیر به‌سازی، نوسازی، بازسازی، توانمندسازی و روان‌بخشی شهری را دربرمی‌گیرد. بازآفرینی شهری به مفهوم احیاء، تجدید حیات و نوزایی شهری و به عبارتی دوباره زنده شدن شهر می‌باشد (نوریان و آریانا، ۱۳۹۱: ۱۶).

بافت شهری

عبارت است از دانه‌بندی و درهم‌تنیدگی فضاها و عناصر شهری که به تبع ویژگی‌های محیط طبیعی و خصوصاً توپوگرافی در محدوده شهری مانند بلوک‌ها و محله‌های شهری به گونه فشردگی یا گسسته و با نظم خاص جایگزین شده‌اند. بافت فرسوده: یکی از اصلی‌ترین مشکلات مربوط به بافت شهری، فرسودگی است که باعث بی‌سازمانی، عدم تعادل، عدم تناسب و بی‌قوارگی آن می‌گردد. بر اساس تعریف شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۲/۱۱، به عرصه‌هایی از محدوده قانونی شهرها، بافت فرسوده شهری اطلاق می‌شود که به دلیل فرسودگی کالبدی، برخوردار نبودن از خدمات شهری آسیب‌پذیر شده‌اند و ارزش مکانی، محیطی و اقتصادی پایینی دارند. به دلیل فقر ساکنان و مالکان، این بافت‌ها، امکان نوسازی خودجوش ندارند. به بیان دیگر، بافت فرسوده شهری به عرصه‌هایی از محدوده قانونی شهرها اطلاق می‌شود که یکی از سه مشخصه زیر را دارا است:

- بلوک‌هایی که بیش از ۵۰ درصد ابنیه آن ناپایدار و فرسوده است؛

- بلوک‌هایی که بیش از ۵۰ درصد معابر آن کم‌تر از ۶ متر است؛

- بلوک‌هایی که بیش از ۵۰ درصد ابنیه آن کم‌تر از ۲۰۰ مترمربع است (شورای عالی شهرسازی و معماری، ۱۳۸۴: ۱۱).

بافت فرسوده

مفهوم فرسودگی شهری را می‌توان تنزل شرایط اجتماعی، اقتصادی و کالبدی بافت شهری دانست. به طور کلی کاهش کارایی هر پدیده‌ای، فرسودگی آن را در پی دارد. هنگامی که در محدوده‌ای از شهر، حیات آن به هر علتی رو به رکود می‌رود، بافت شهری آن محدوده در روند فرسودگی واقع می‌شود (۴۶)، عبارت است از بافت‌های شهری که وجود عوامل و عناصر گوناگون در آن، کاهش ارزش‌های کیفی محیط‌زیست انسان را (از جنبه‌های کالبدی، عملکردی، زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی) فراهم می‌آورد و با نزول ارزش‌های سکونتی، نوسازی در بافت متوقف می‌گردد و میل مهاجرت در جمعیت ساکن افزایش می‌یابد (جهان‌شاهی، ۱۳۸۲: ۱۸). در ضمن به این نکته نیز باید توجه کرد که تفاوت بافت تاریخی و بافت فرسوده در این است که بافت تاریخی بافت قدیمی است که دارای ارزش بوده و قسمت بسیار مهمی از میراث‌های باستانی و فرهنگی آن منطقه و کشور بشمار می‌رود و به همین دلیل از آن مراقبت می‌شود. این در حالی است که بافت فرسوده فاقد این ارزش‌هاست و از لحاظ مقاومت مصالح دارای کیفیت خیلی پایین و رو به تخریب می‌باشد.

امنیت

امنیت، از ریشه لاتین "Secures" که در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است گرفته شده است و هم‌چنین، موضوع‌هایی هم‌چون "اضطراب، هراس، نگرانی با وجود آرامش، اطمینان، آسایش، رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اعتماد، تامین،

ضمانت " را دربرمی‌گیرد (ماندال، ۱۳۷۹: ۴۴؛ صالحی، ۱۳۸۷: ۸۶-۹۲).

پروژه‌های محرک توسعه

محرک توسعه شهری، استراتژی جدید توسعه است که به عنوان ابزاری در درون استراتژی‌های تحول شهری (توسعه مجدد، تجدید حیات و بازآفرینی شهری) به کار می‌رود (۲۶). کاتالیزور شهری ابزاری است که دستیابی به اهدافی مانند سرمایه‌گذاری، طراحی، سیاست‌گذاری و ... را تسریع می‌کند. این کاتالیزور در واقع یک استراتژی جایگزین است که به استفاده کم‌تر از سرمایه‌گذاری، انرژی، ساخت‌وساز و فرآیندها کمک می‌کند. از همکاری حمایت‌گراانه و مشارکتی برای دستیابی به اهداف استفاده می‌کند، بر اساس بافت شهری (محیط شهری) تعریف می‌شود و عوامل بیرونی در فرآیند و نتایج آن تاثیر می‌گذارد (۳۶).

ماهیت پروژه‌های محرک توسعه

ابزاری صرفاً کالبدی یا اقتصادی نبوده و می‌تواند برای انعطاف‌پذیری بیش‌تر نسبت به تغییرات، ماهیتی معنایی یا عملکردی (در حوزه‌های گوناگون اجتماعی، نهادی و ...) هم داشته باشد. و نباید الزاماً، فرهنگ سرمایه‌گذاری‌های کلان و مداخلات سنگین در کالبد شهر و حوزه‌ی املاک و مستغلات همراه باشد. برحسب ماهیت می‌تواند در حوزه مداخله باقی بماند یا پس از تحریک توسعه خارج شود (موقت یا دائمی).

هدف پروژه‌های محرک توسعه

هدف این پروژه‌ها رساندن یک شهر به سطح جهانی است؛ یا به بیان دیگر، پروژه‌های محرک توسعه شهری بسترساز رشد و توسعه و جهانی شدن شهرها هستند. این پروژه‌ها در بافت ناکارآمد با ظرفیت بالا ایجاد می‌شوند که نیازمند اصلاحاتی در زمینه سیاسی، مدیریت، قانونی، اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی هستند.

نسل نخست پروژه‌های محرک توسعه اغلب بزرگ‌مقیاس، کالبدمنا، متکی به بودجه‌های دولتی و در یک بستر فن‌سالاری مبتنی بر سوداگری زمین و مسکن شکل می‌گرفت، اما نسل اخیر پروژه‌های محرک توسعه بر اقدامات نرم‌افزاری، خردمقیاس، شبکه‌سازی، جریان‌سازی، توانمندسازی و بنیان‌های فرهنگی و

ارزش‌های تاریخی - یادمانی فضاهای شهری تاکید دارند، لذا پروژه‌های محرک توسعه شکل نمی‌گیرند مگر به اعتبار دولتی کارآمد و مدیریتی شهری با استاندارد جهانی (سرور و نعمتی- کوتنایی، ۱۳۹۸: ۲).

روش

در این پژوهش از روش کیفی، کمی، ترکیبی به منظور گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در بخش مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی به بررسی مبانی نظری و پیشینه پرداخته شد و در بخش مطالعات میدانی و پیمایشی با ابزارهایی چون مصاحبه و پرسش‌نامه به شناخت و تحلیل مسائل پرداخته شد بدین صورت که پرسش‌نامه طراحی شده توسط اهالی سه محله ذکر شده پر شد و در قالب نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روش‌های نمونه‌گیری و فرمول‌های تعیین اندازه نمونه گوناگون است. برای برآورد حجم نمونه با استفاده از شیوه‌های آماری نیازمند دانستن داده‌ها و شاخص‌هایی در مورد جامعه‌ای که قصد انتخاب نمونه از آن را دارد، نیاز است. برای مثال باید از وضعیت توزیع یک یا چند صفت را که مورد مطالعه است در جامعه آگاهی داشته باشد. به بیان دیگر، بدانند چند درصد جامعه آن صفات را دارند و چند درصد فاقد آن می‌باشند. هم‌چنین، باید با استفاده از روش‌های آماری و با انحراف استاندارد جامعه، حجم نمونه را برآورد کند. فرمول کوکران یکی از شیوه‌های آماری می‌باشد که عمدتاً در ارتباط با مطالعه متغیرهای کیفی برای تعیین حجم نمونه مورد استفاده واقع می‌شود.

$$n = \frac{\frac{Z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{Z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

برای نمونه؛

محله قلعه محمود کرمان

N=۹۲۲ (تعداد جمعیت محله قلعه محمود کرمان)

$$N = \frac{1.96^2 0.5 * 0.5}{0.05} \div \left(1 + \frac{1}{922} \left(\frac{1.96^2 0.5 * 0.5}{0.05} - 1 \right) \right)$$

از راه فرمول کوکران تعداد به دست آمده برای پرسش‌نامه

مردمی ۲۷۱ نفر می‌باشد.

جدول ۲- حجم جامعه و حجم نمونه برای پرسش‌نامه مردمی

هدف	نوع پرسش‌نامه	روش تعیین حجم نمونه	روش تجزیه و تحلیل	حجم جامعه	حجم نمونه
				شیراز ۴۶۹۴ نفر	۳۵۰

علل انتخاب محدوده‌های مورد مطالعه

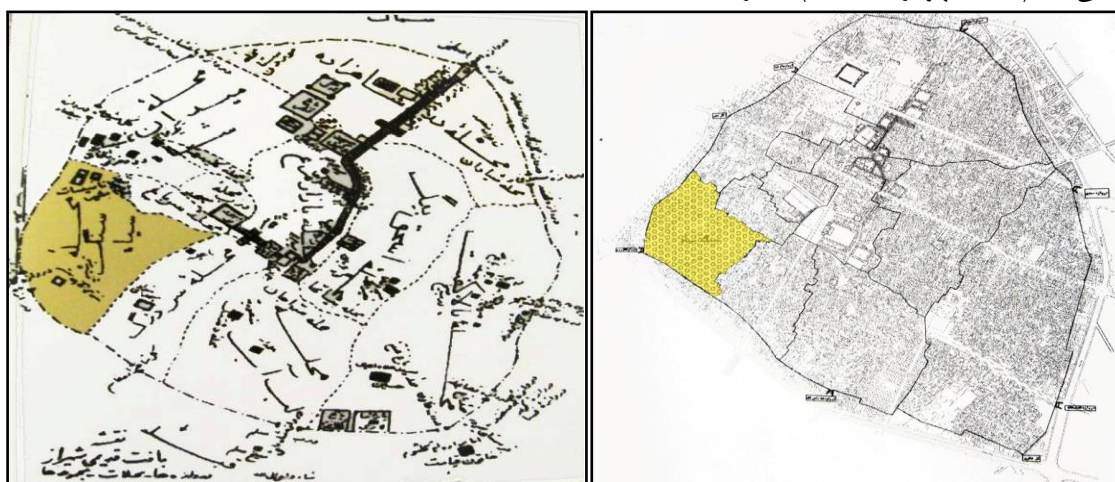
- ۱- وجود هویت‌های معماری گوناگون درون فضاها.
- ۲- اهمیت دسترسی و حمل و نقل در گذشته.
- ۳- وجود نشانه‌های شهری گوناگون.
- ۴- وجود مالکیت خصوصی در نقاط گوناگون که می‌توان با ایجاد محرک‌های مناسب با صرف هزینه کم بازآفرینی را انجام داد.
- ۵- وجود جاذبه‌های گردشگری در این نقاط.

موقعیت منطقه‌های مورد مطالعه:

۱) محله سنگ‌سیاه شیراز

یکی از محلات حاشیه‌ای بافت قدیم محله سنگ‌سیاه می‌باشد. از لحاظ ارتباط درون محله‌ای این محله وضعیت بهتری دارد و دسترسی‌های درجه دوم آن روشن‌تر است. کاربری مسکونی، کاربری غالب این محله است. محله سنگ‌سیاه محله‌ای گسترده در جنوب غربی بافت تاریخی می‌باشد با جمعیت ۴۶۹۴ نفر که تقریباً ۸۰ هکتار مساحت را داراست. از مهم‌ترین پهنه‌های ساختاری بافت تاریخی شهر شیراز بشمار می‌رود. این محله هم اکنون زیر نظر شهرداری منطقه تاریخی و فرهنگی منطقه ۸ می‌باشد (سایت شهرداری منطقه ۸) حصار جدیدی به

دور شهر در زمان سلطنت کریم خان زند کشیده شد و تعداد دروازه‌ها را به شش دروازه کاهش داد و تعدادی از محله‌ها را نیز در هم ادغام کرد. از به هم پیوستن دو محله دیگر به نام‌های درب کازرون و محله باهلیه این محله به وجود آمده است. می‌توان قبل از آن محله باهلیه را به عنوان یکی از محله‌های حاشیه‌نشین متصور شد که قبرستان وسیعی را در خود جای داده است. تاریخ تشکیل محله درب کازرون به زمان آل اینجو باز می‌گردد که بعد ها به مخروبه‌ای تبدیل می‌شود. این محله به سرباغ و محله میدان‌شاه در سمت شمال، سردوزک در سمت شرق و نیز در جنوب و غرب به حصار شهر محدود می‌شده است. در نزدیکی دیوار شهر در سمت غربی این محله خندقی بوده که ابوالحسن خان مشیرالملک آن را تبدیل به باغ کرده بود که به باغ خندق و باغ مشیر معروف بوده است. بین محله سنگ‌سیاه و سردزک نیز باغی بوده که بانی آن اتابک ابوبکر بن سعد از اتابکان فارس قرن (۷۰۵ ق) بوده و به باغ اتابک (باغ فیروزی) معروف بوده است. باغی نیز بین محله سنگ‌سیاه و محله سرباغ بوده است که در دوره قاجار بانی آن فتحعلی خان صاحب دیوان می‌باشد که معروف به باغ صاحب دیوان (باغ بهجت) بوده است (فرصت شیرازی، ۱۳۶۷: ۱۳۸).

شکل ۱- موقعیت محله سنگ‌سیاه شیراز

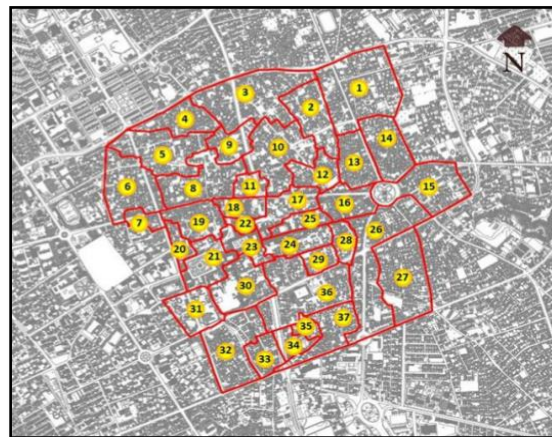
گرفته است. در وضعیت امروزی این محله از شمال به خیابان امام، از جنوب به خیابان مطهری، از شرق به خیابان پیروزی و از غرب به خیابان طالقانی محدود می‌شود. در گذشته نیز محله قلعه

۲) محله قلعه محمود کرمان

محله قلعه محمود از محلاتی می‌باشد که در منتهی‌الیه گوشه جنوب غربی بافت تاریخی کرمان با مساحت ۱۱۵،۳۵۶ هکتار قرار

دفاع از شهر استفاده می‌نموده است و به همین دلیل هم به نام (قلعه محمود) مشهور است. چنانچه نظریه وزیری را مینا قرار دهیم، پیشینه محله قلعه محمود به حدود ۳۰۰ سال پیش بازمی‌گردد و در صورتی که نظریه استاد باستانی پاریزی (که به نظر صحیح است) مینا قرار گیرد، قدمت محله مذکور به ۹۰۰ سال پیش بازمی‌گردد (دانشور، ۱۳۸۸). از محله‌های قدیمی و مهم کرمان محله قلعه محمود بوده است که برج و باروهای اطراف این قلعه به منظور توسعه معابر یا احداث تجهیزات جدید شهری با گذشت زمان و در طول سالیان اخیر، تخریب گشته‌اند و خندق‌های اطراف آن نیز به همین جهت تسطیح شده است و به جای آن بناهای جدیدی درست شده است.

محمود در مجاورت محلات قدیمی ریگ‌آباد، میدان قلعه و گودال خشت‌مال‌ها واقع بوده است. در بعضی از کتب تاریخی درباره پیشینه محله قلعه محمود نوشته شده: (قلعه محمود توسط محمود افغان حاکم کرمان در سال ۱۱۳۴ قمری ساخته شده است) (وزیری، ۱۳۵۸). اما در برخی از کتاب‌های دیگر آمده است: (این قلعه ارتباطی به محمود افغان نداشته زیرا محمود افغان فرصت ساختن چنین قلعه‌ای را در دوران کوتاه حکومت خود نداشته است و بقایای قلعه و خندق‌های اطراف آن هم از طرفی حکایت از قدمت بیش‌تر بنا دارد) (احمدی، ۱۳۶۲). به استناد کتاب (تاریخ شهرهای ایران) این قلعه در دوران حکومت سلاطین سلاجقه در قرون پنجم تا ششم هجری ساخته شده است و قلعه دشت نام آن بوده است و محمود افغان از این قلعه به هنگام ضرورت برای

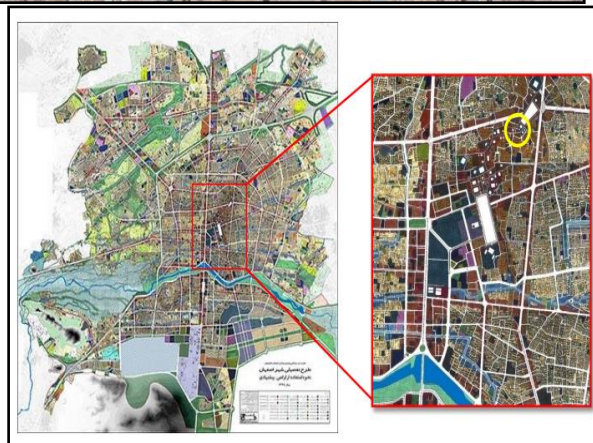

شکل ۲- موقعیت محله قلعه محمود کرمان (شکل سمت چپ: محلات تاریخی شهر کرمان، شماره ۳۰: محله قلعه محمود؛ شکل سمت راست: محدوده فعلی محله قلعه محمود)

هارونیه به عنوان نخستین خیابان اصفهان برای عبور درباریان از زبان ساکنان قدیمی عنوان شده و همچنین، در این خیابان نخستین بلدیه اصفهان قرار داشته است. بناهای مسکونی که در این محدوده قرار دارد اغلب از لحاظ ابنیه‌ای کیفیت مطلوبی دارا نیستند. بخش زیادی از ساکنان این محدوده، از لحاظ اجتماعی نیز اقشار کم‌درآمد و غیربومی و مهاجر (افغان‌ها و مهاجرین چهارمحال بختیاری) هستند (قالانی، ۱۳۹۶).

۳) محله هارونیه اصفهان

در نقشه محله‌بندی و تقسیمات شهری طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر اصفهان در سال ۱۳۹۳ به محله هارونیه در گوشه جنوب‌شرقی میدان عتیق اشاره شده است. مساحت این محله ۱۷۴۲۷۶ مترمربع است که دارای ۶۴۰ نفر جمعیت است. تراکم جمعیتی در کل محله ۳۷ نفر در هکتار می‌باشد. در گذشته گذر

شکل ۳- موقعیت محله هارونیه اصفهان

در بررسی روایی پرسش‌نامه، از سه نفر از متخصصین این حوزه درخواست شد پس از مطالعه دقیق ابزار، دیدگاه‌های اصلاحی خود را به صورت کتبی ارائه کنند و نیز تاکید شد که موارد رعایت دستور زبان، استفاده از واژه‌های مناسب، اهمیت سؤالات، قرارگیری سؤالات در جای مناسب خود، زمان تکمیل ابزار طراحی شده را در ارزیابی کیفی پرسش‌نامه مدنظر قرار بدهند. پس از جمع‌آوری دیدگاه‌های متخصصین، تغییرات لازم در ابزار مورد توجه واقع شد.

در بررسی پایایی پرسش‌نامه نیز پس از گردآوری پرسش‌نامه‌ها در میان جامعه و نمونه آماری، پایایی ابزار سنجش پژوهش با استفاده از معیار آلفای کرونباخ در نرم‌افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. حد مطلوب برای آلفای کرونباخ پرسش‌نامه می‌بایست بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۷ باشد، جدول زیر نتایج بررسی پایایی پرسش‌نامه پژوهش را نشان می‌دهد.

یافته‌ها و بحث

تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌نامه مردمی در نرم‌افزار SPSS

پیش‌آزمون‌ها

در این بخش، پیش از تجزیه و تحلیل داده‌های استنباطی، به بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه، نرمالیتت بودن، میانگین و انحراف معیار داده‌ها می‌پردازیم.

تعیین روایی و پایایی پرسش‌نامه

پرسش‌نامه این پژوهش مشتمل بر سه بخش می‌باشد؛ جامعه آماری نیز شامل سه محله: (۱) محله سنگ‌سیاه شیراز (شامل ۳۵۵ نفر)، (۲) محله قلعه‌محمود کرمان (شامل ۲۷۱ نفر) و (۳) محله هارونیه اصفهان (شامل ۲۴۰ نفر) می‌باشد.

جدول ۳- بررسی پایایی ابزار پژوهش

ابعاد	نماد	آلفای کرونباخ محله ۱	آلفای کرونباخ محله ۲	آلفای کرونباخ محله ۳
محرک توسعه	MT	۰/۸۸۸	۰/۸۳۵	۰/۹۰۱
امنیت	AM			
بازآفرینی	BA			

میانگین و انحراف معیار

حال پس از بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه، نوبت به بررسی شاخص‌های میانگین و انحراف معیار داده‌های مربوط به هر یک از متغیرهای پژوهش می‌رسد. نتایج به دست آمده برای این دو شاخص به تفکیک هر یک از متغیرهای پژوهش مطابق با جدول ۴ است.

بر اساس جدول ۳ نتایج به دست آمده در بررسی پایایی ابزار پژوهش گزارش می‌دهد که پایایی ابزار گردآوری داده‌ها به تایید رسیده است.

جدول ۴- مقدار میانگین و انحراف معیار هر یک از شاخص‌های پژوهش

ابعاد مدل پژوهش	نشانه	محله ۱		محله ۲		محله ۳	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
محرک توسعه	MT	۴/۲۰۶	۰/۸۴۱	۳/۴۵۷	۰/۷۷۴	۴/۱۱۰	۰/۸۰۰
امنیت	AM	۴/۵۵۶	۰/۷۸۴	۴/۰۱۲	۰/۸۹۹	۴/۲۲۱	۰/۹۲۰
بازآفرینی	BA	۴/۰۴۴	۰/۸۷۰	۴/۰۸۴	۰/۹۰۲	۳/۸۴۴	۰/۸۵۴

آزمون فرضیه‌های پژوهش

۱) محله سنگ‌سیاه شیراز

فرضیه یک (محله ۱): پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند. به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه نخست پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. متغیر محرک توسعه به مثابه متغیر مستقل و متغیر احساس امنیت به مثابه متغیر وابسته معرفی می‌شود. نتایج در جدول ۵ گزارش می‌شود.

به منظور محاسبه و تعیین ضریب اطمینان در تحلیل‌های آماری از انحراف معیار استفاده می‌شود. داده‌های با انحراف معیار بیش‌تر از ۲ در مطالعات علمی، به عنوان داده‌های پرت در نظر گرفته می‌شوند و از تحلیل، خارج می‌شوند. اگر چه معمولاً پایین یا بالا بودن مقدار انحراف معیار در مقایسه بین گروه‌های گوناگون بررسی می‌شود و معنی پیدا می‌کند و به تنهایی ارزیابی نمی‌شود. در این پژوهش با توجه به طیف نمره‌گذاری لیکرت ۱ تا ۵ مقادیر انحراف معیار به دست آمده مطلوب به نظر می‌رسند و برای تمامی شاخص‌های پژوهش، این شاخص به تایید می‌رسد.

جدول ۵- آزمون رگرسیون فرضیه یک

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل کننده	دوربین واتسون
محرک توسعه	احساس امنیت	۰/۶۴۳	۰/۴۱۴	۰/۴۰۲	۱/۹۴۴

جدول ۵ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را بر اساس متغیر مستقل محرک توسعه، نشان می‌دهد. رگرسیون مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۴۱۴ در این آزمون است که نشان می‌دهد متغیر محرک توسعه

جدول ۵ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را بر اساس متغیر مستقل

این‌جا این عدد برابر ۱/۹۴۴ است که بدین معناست که باقی‌مانده ها در رگرسیون مستقل هستند.

در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، برای بررسی حتمیت وجود ارتباط بین دو شاخص به تحلیل واریانس رگرسیون پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۶ گزارش شده است:

می‌تواند ۴۱/۴ درصد از تغییرات متغیر احساس امنیت را تبیین کند.

به منظور بررسی خود همبستگی باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود. در صورتی که این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، باقی‌مانده‌ها در رگرسیون مستقل هستند و یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون، این آزمون است که در

جدول ۶- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منشا تغییرات	اجماع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۱	رگرسیون	۶/۴۹۸	۱	۶/۴۹۸	۳۶/۰۱۷	۰/۰۰۰
	خطا	۹/۲۰۱	۳۵۴	۰/۱۸۰		
	کل	۱۵/۶۹۹	۳۵۴			

در نهایت، برای بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۷ گزارش این ضریب آورده شده است:

بر اساس جدول ۶ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۲۱۹/۷۳۷ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F است و متناظر با آن سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه شده که از ۰/۰۵ کم‌تر بوده و در نتیجه معنی‌داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

جدول ۷- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱/۸۳۸	۰/۳۹۱		۴/۶۹۷	۰/۰۰۰
محرک توسعه	۰/۶۰۲	۰/۱۰۰	۰/۶۴۳	۶/۰۰۱	۰/۰۰۰

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. متغیر احساس امنیت به مثابه متغیر مستقل و متغیر شکل و ساختار کالبدی بافت به مثابه متغیر وابسته تعریف می‌شود. نتایج حاصل در جدول ۸ گزارش می‌شود.

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که، به ازای یک واحد افزایش در شاخص محرک توسعه ۶۴/۳ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد.

فرضیه دو (محلله ۱): مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی بافت است.

جدول ۸- آزمون رگرسیون فرضیه دو

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل کننده	دوربین واتسون
احساس امنیت	شکل و ساختار کالبدی بافت	۰/۴۴۰	۰/۳۹۴	۰/۱۷۸	۱/۷۷۵

جدول ۸ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را مطابق با متغیر مستقل در این آزمون رگرسیون است که نشان می‌دهد متغیر احساس

احساس امنیت، نشان می‌دهد. مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۳۹۴

این جا این عدد برابر ۱/۷۷۵ است که به این معنی است که باقی مانده‌ها در رگرسیون مستقل می‌باشند.

در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، به تحلیل واریانس رگرسیون برای بررسی قطعیت وجود رابطه بین دو متغیر پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۹ آورده شده است:

امنیت می‌تواند ۳۹/۴ درصد از تغییرات شکل و ساختار کالبدی بافت را تبیین کند.

به منظور بررسی خود همبستگی باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، آزمون دوربین واتسون انجام می‌شود. باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، در صورتی که آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، مستقل هستند و یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون، این آزمون می‌باشد که در

جدول ۹- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منشا تغییرات	اجماع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۲	رگرسیون	۳/۰۳۹	۱	۳/۰۳۹	۱۲/۲۴۰	۰,۰۰۱
	خطا	۱۲/۶۶۱	۳۵۴	۰/۲۴۸		
	کل	۱۵/۶۹۹	۳۵۴			

در نهایت، جهت بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۱۰ گزارش این ضریب آورده شده است:

بر اساس جدول ۹ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۱۲/۲۴۰ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F می‌باشد و متناظر با آن سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه شده که از ۰/۰۵ کم‌تر بوده و نتیجتاً معنی‌داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

جدول ۱۰- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۲/۸۷۹	۰/۳۷۳		۷/۷۲۷	۰/۰۰۰
احساس امنیت	۰/۳۲۷	۰/۰۹۴	۰/۴۴۰	۳/۴۹۹	۰/۰۰۱

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه نخست پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است. متغیر احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته و متغیر محرک توسعه به عنوان متغیر مستقل تعریف می‌شود. نتایج حاصل در جدول ۱۱ گزارش می‌شود.

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که به ازای یک واحد صعود در شاخص احساس امنیت ۴۴/۰ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت افزایش پیدا می‌کند.

۲) محله قلعه محمود کرمان

فرضیه یک (محله ۲): پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند.

جدول ۱۱- آزمون رگرسیون فرضیه سه

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل کننده	دوربین واتسون
محرک توسعه	احساس امنیت	۰/۶۳۹	۰/۴۰۹	۰/۳۹۷	۲/۴۷۳

در صورتی که این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، مستقل هستند و یکی از پیش فرض‌های تحلیل رگرسیون، این آزمون است که در این جا این عدد برابر ۲/۴۷۲ است که بدین معناست که باقی مانده‌ها در رگرسیون مستقل می‌باشند. در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، جهت بررسی قطعیت وجود رابطه بین دو متغیر، به تحلیل واریانس رگرسیون پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۱۲ گزارش شده است:

جدول ۱۱ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را متناسب با متغیر مستقل محرک توسعه، نشان می‌دهد. مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۴۰۹ در این آزمون رگرسیون می‌باشد که نشان می‌دهد متغیر محرک توسعه می‌تواند ۴۰/۹ درصد از تغییرات متغیر احساس امنیت را تبیین کند. به منظور بررسی خود همبستگی باقی مانده‌ها در رگرسیون، آزمون دوربین واتسون انجام می‌گردد. باقی مانده‌ها در رگرسیون،

جدول ۱۲- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۳	رگرسیون	۵/۵۹۹	۱	۵/۵۹۹	۲۵/۲۶۰	۰/۰۰۰
	خطا	۸/۰۹۹	۲۷۰	۰/۱۵۹		
	کل	۱۳/۶۹۸	۲۷۰			

در نهایت، به منظور بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۱۳ گزارش این ضریب آورده شده است:

بر اساس جدول ۱۲ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۳۵/۲۶۰ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F است و متناظر با آن سطح معنی داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه شده که از ۰/۰۵ پایین تر بوده و در نتیجه، معنی داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

جدول ۱۳- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۱/۵۳۴	۰/۳۶۷		۴/۱۷۷	۰/۰۰۰
محرک توسعه	۰/۵۵۹	۰/۰۹۴	۰/۶۳۹	۵/۹۳۸	۰/۰۰۰

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. متغیر احساس امنیت به مثابه متغیر مستقل و متغیر شکل و ساختار کالبدی بافت به مثابه متغیر وابسته تعریف می‌شود. نتایج حاصل در جدول ۱۴ گزارش می‌شود.

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که به ازای یک واحد صعود در شاخص محرک توسعه ۶۳/۹ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد. **فرضیه دو (محلله ۲):** مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی بافت است.

جدول ۱۴- آزمون رگرسیون فرضیه فرعی سه

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعدیل کننده	دوربین واتسون
احساس امنیت	شکل و ساختار کالبدی بافت	۰/۵۴۱	۰/۵۱۰	۰/۴۰۱	۲/۰۰۲

رگرسیون، در صورتی که این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، مستقل می‌باشند و یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون، این آزمون می‌باشد که در این جا این عدد برابر ۲/۲۰۲ است که بدین معناست که باقی‌مانده‌ها در رگرسیون مستقل هستند. در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، به تحلیل واریانس رگرسیون جهت بررسی قطعیت وجود رابطه بین دو متغیر پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۱۵ گزارش شده است:

جدول ۱۴ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را مطابق با متغیر مستقل احساس امنیت، نشان می‌دهد. مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۵۱۰ در این آزمون رگرسیون است که نشان می‌دهد متغیر احساس امنیت می‌تواند ۵۱/۰ درصد از تغییرات متغیر شکل و ساختار کالبدی بافت را تبیین کند. به منظور بررسی خود همبستگی باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود. باقی‌مانده‌ها در

جدول ۱۵- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منشا تغییرات	اجماع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۳	رگرسیون	۵/۶۶۶	۱	۵/۵۹۹	۲۱/۲۶۰	۰/۰۰۰
	خطا	۴/۰۹۹	۲۷۱	۰/۱۵۹		
	کل	۱۳/۷۷۶	۲۷۱			

در نهایت، به منظور بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۱۶ گزارش این ضریب آورده شده است:

بر اساس جدول ۱۵ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۲۱/۲۶۰ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F است و متناظر با آن سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه شده که از ۰/۰۵ کم‌تر بوده و نتیجتاً معنی‌داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

جدول ۱۶- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱/۵۳۴	۰/۳۶۷		۴/۱۷۷	۰/۰۰۰
احساس امنیت	۰/۵۵۹	۰/۰۹۴	۰/۵۴۱	۵/۹۳۸	۰/۰۰۰

به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه نخست پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. متغیر محرک توسعه به مثابه متغیر مستقل و متغیر احساس امنیت به مثابه متغیر وابسته معرفی می‌شود. نتایج به دست آمده در جدول ۱۷ گزارش می‌شود.

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که، به ازای یک واحد صعود در شاخص احساس امنیت ۵۴/۱ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت را افزایش می‌یابد.

۳) محله هارونیه اصفهان

فرضیه یک (محله ۳): پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند.

جدول ۱۷- آزمون رگرسیون فرضیه نخست

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل کننده	دوربین واتسون
محرک توسعه	احساس امنیت	۰/۴۴۹	۰/۳۹۱	۰/۳۱۱	۲/۰۰۱

رگرسیون، در صورتی که این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، مستقل می‌باشند و این آزمون یکی از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون است که در این جا این عدد برابر ۲/۰۰۱ است که بدین معناست که باقی‌مانده‌ها در رگرسیون مستقل می‌باشند. در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، به تحلیل واریانس رگرسیون برای بررسی قطعیت وجود رابطه بین دو متغیر پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۱۸ گزارش شده است:

جدول ۱۷ ضریب تعیین تعدیل شده، ضریب همبستگی، ضریب تعیین و آماره دوربین واتسون را مطابق با متغیر مستقل محرک توسعه، نشان می‌دهد. مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۳۹۱ در این آزمون رگرسیون می‌باشد که نشان می‌دهد متغیر محرک توسعه می‌تواند ۳۹/۱ درصد از تغییرات متغیر احساس امنیت را تبیین کند. به منظور بررسی خود همبستگی باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود. باقی‌مانده‌ها در

جدول ۱۸- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منشا تغییرات	اجماع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۳	رگرسیون	۴/۹۹۸	۱	۴/۹۹۸	۲۲/۳۹۸	۰/۰۰۰
	خطا	۵/۰۹۹	۲۳۹	۰/۱۴۱		
	کل	۱۱/۲۲۳	۲۳۹			

در نهایت، به منظور بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۱۹ گزارش این ضریب آورده شده است:

بر اساس جدول ۱۸ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۲۲/۳۹۸ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F است و متناظر با آن سطح معنی داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه گردیده که از ۰/۰۵ پایین تر بوده و در نتیجه معنی داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

جدول ۱۹- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۱/۵۳۴	۰/۳۶۷		۴/۲۱۴	۰/۰۰۰
محرک توسعه	۰/۵۵۹	۰/۷۴۱	۰/۵۱۱	۶/۳۲۱	۰/۰۰۰

برای تحلیل فرضیه اصلی پژوهش از روش ورود متغیرها به روش مرکزی (Enter) و تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است. متغیر احساس امنیت به مثابه متغیر مستقل و متغیر شکل و ساختار کالبدی بافت به مثابه متغیر وابسته تعریف می‌شود. نتایج حاصل در جدول ۲۰ گزارش می‌شود.

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که، به ازای یک واحد صعود در شاخص محرک توسعه ۵۱/۱ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد. **فرضیه دو (محلله ۳):** مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی بافت است.

جدول ۲۰- آزمون رگرسیون فرضیه دو

متغیر مستقل	متغیر غیرمستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل کننده	دوربین واتسون
احساس امنیت	شکل و ساختار کالبدی بافت	۰/۵۴۳	۰/۵۹۹	۰/۵۳۳	۲/۸۷۴

بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، باقی‌مانده‌ها در رگرسیون مستقل هستند و یکی از پیش فرض‌های تحلیل رگرسیون، این آزمون است که در این جا این عدد برابر ۲/۰۷۴ است که به این معنی است که باقی‌مانده‌ها در رگرسیون مستقل می‌باشند. در ادامه برای تکمیل آزمون رگرسیون، به تحلیل واریانس رگرسیون برای بررسی قطعیت وجود رابطه بین دو متغیر پرداخته می‌شود. نتایج این آزمون در جدول ۲۱ گزارش شده است:

جدول ۲۱- تجزیه و تحلیل واریانس

فرضیه	منشا تغییرات	اجماع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۳	رگرسیون	۴/۰۱۱	۱	۷/۴۹۸	۳۹/۰۰۸	۰,۰۰۰
	خطا	۷/۸۸۷	۲۳۹	۰/۱۸۹		
	کل	۱۲/۰۰۲	۲۳۹			

جدول ۲۰ ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و آماره دوربین واتسون را مطابق با متغیر مستقل احساس امنیت، نشان می‌دهد. در این آزمون رگرسیون مقدار ضریب تعیین برابر ۰/۵۹۹ می‌باشد که نشان می‌دهد متغیر احساس امنیت می‌تواند ۵۹/۹ درصد از تغییرات متغیر شکل و ساختار کالبدی بافت را تبیین کند. به منظور بررسی خود همبستگی باقی‌مانده‌ها در رگرسیون، آزمون دوربین واتسون انجام می‌شود. در صورتی که این آماره

در نه‌هایت، به منظور بررسی میزان تاثیرپذیری متغیر وابسته به ازای افزایش یک واحد از متغیر مستقل، به ضریب بتا توجه می‌شود. در جدول ۲۲ گزارش این ضریب آورده شده است:

جدول ۲۲- ضرایب مدل رگرسیونی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده (Beta)	آماره تی	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱/۳۳۲	۰/۳۳۱		۷/۱۷۷	۰/۰۰۰
احساس امنیت	۰/۷۸۴	۰/۱۲۹	۰/۵۸۲	۸/۲۲۱	۰/۰۰۰

بر اساس جدول ۲۱ آزمون نیکویی برازش رگرسیون برابر ۳۹/۰۰۸ با درجه آزادی ۱ برای مقدار آماره F است و متناظر با آن سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۰ محاسبه شده که از ۰/۰۵ پایین تر بوده و در نتیجه، معنی‌داری مدل رگرسیون تأیید می‌شود.

می‌شود که می‌تواند در هر محله اجرا شود (گفتنی است که تاکنون پروژه‌های محرک توسعه به صورت جدی، محکم و پایدار در سه محله یاد شده اجرا و پیاده‌سازی نشده است یا در نیمه راه رها شده و ناموفق بوده است).

با توجه به تأیید مدل رگرسیونی و نیز مثبت بودن مقدار ضریب B برای متغیر مستقل می‌توان این گونه نتیجه گرفت که به ازای یک واحد صعود در شاخص احساس امنیت ۵۸/۲ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت افزایش می‌یابد. حال با توجه به یافته‌های پژوهش، پروژه‌های محرک توسعه در قالب طرح‌های گوناگون در سه محله به صورت جداگانه ارائه

جدول ۲۳- طرح‌های قابل اجرا در بافت هارونیه اصفهان

طرح‌های مناسب برای رونق بافت هارونیه
ایجاد خرده‌فروشی و رونق کسب و کارهای کوچک
جذب مردم محلی با جذب سرمایه و ایجاد فرصت‌های شغلی برای ساکنان
ارتقای کیفیت فضای شهر و فضای پیرامونی
توجه به سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
مشارکت مردم از ابتدای طرح
کسب و کار مشارکتی یا اختلاط خرد
انجام طرح‌هایی برای ایجاد ارزش افزوده اقتصادی
نوسازی اقتصاد محلی بافت فرسوده شهری

جدول ۲۴- طرح‌های قابل اجرا در بافت سنگ‌سیاه شیراز

تقویت ارتباط گردشگری سنگ‌سیاه با دروازه کارون
تقویت ارتباط محور گردشگری سنگ‌سیاه با بازار سنتی
تقویت ارتباط گردشگری سنگ‌سیاه با شاه‌چراغ

جدول ۲۵- طرح‌های قابل اجرا در بافت قلعه محمود کرمان

طرح‌های مناسب برای احیاء محله قلعه محمود
ایجاد و تقویت فرصت‌های گردشگری
ایجاد اشتغال‌زایی با سرمایه کم
احیا و هویت بخشی به صنایع دستی و فرهنگی و همچنین، صنایع دستی در حال فراموشی و فراموش شده و برندسازی در این محله
ایجاد طرح‌های سامان‌دهی منظر کوچه‌های مشرف به بازار
سامان‌دهی زمین‌های خالی
ارتقای سطح فکری و فرهنگی مردم محله برای مشارکت
آموزش ساکنان محله در جهت همراه شدن آنان با مسئولین و گروه طراحی، کمک به روند اجرای اقدامات بازآفرینی
رونق اقتصادی خرده‌فروشی‌های سطح محله
اصلاح و تقویت روشنایی موجود در محله برای افزایش امنیت
برآورد و نیازسنجی از مردم
تبدیل عملکردهای متروک به کاربری‌های فعال
جذب سرمایه‌گذاری برای رونق دادن به محله

نتیجه‌گیری

نتایج نشان می‌دهد که پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند، مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده، شکل و ساختار کالبدی نامطلوب بافت است و نیز می‌توان با رویکرد محرک توسعه به عنوان بینشی کامل و یکپارچه به احیا و بازآفرینی محله و نیز حفظ ارزش‌های تاریخی و کالبدی آن به منظور تبدیل محله به یک مکان زیستی هماهنگ با زندگی امروزه و مطابق با شخصیت و هویت تاریخی دست پیدا کرد.

بازگشت به سازمان کهن محله‌های شهری به سادگی عملی نیست، با این حال، بازآفرینی محله با اتکا به ضرورت‌ها و نیازهای زمانه و جایگاه کهن فرهنگی و تاریخی محلات، می‌تواند از یک سو سبب حفظ نظام اجتماعی و اقتصادی محلات تاریخی شهر و به دنبال آن جلوگیری از نابودی ساختار کالبدی آن‌ها شود. در سه محله سنگ‌سیاه شیراز، قلعه محمود کرمان و هارونیه اصفهان؛

جدول ۲۶- گزارش نهایی

پروژه‌های محرک توسعه در بافت تاریخی شهری موجب تقویت احساس امنیت می‌شوند.	فرضیه نخست
مهم‌ترین عامل عدم احساس امنیت در بافت فرسوده شکل و ساختار کالبدی بافت است.	فرضیه دوم
به ازای یک واحد افزایش در متغیر محرک توسعه ۶۴٫۳ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد.	محله سنگ‌سیاه شیراز
به ازای یک واحد افزایش در متغیر احساس امنیت ۴۴ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت افزایش می‌یابد.	محله سنگ‌سیاه شیراز
به ازای یک واحد افزایش در متغیر محرک توسعه ۶۳٫۹ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد.	محله قلعه محمود کرمان
به ازای یک واحد افزایش در متغیر احساس امنیت ۵۴٫۱ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت افزایش می‌یابد.	محله قلعه محمود کرمان
به ازای یک واحد افزایش در متغیر محرک توسعه ۵۱٫۱ درصد احساس امنیت افزایش می‌یابد.	محله هارونیه اصفهان
به ازای یک واحد افزایش در متغیر احساس امنیت ۵۸٫۲ درصد شکل و ساختار کالبدی بافت افزایش می‌یابد.	محله هارونیه اصفهان

پیشنهادها

- توانمندسازی اقتصادی ساکنان با استفاده از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های داخل محله.
- لزوم هماهنگی و هم‌افزایی بین مدیریت‌های گوناگون شهری و مردم ساکن در محله (مدیریت یکپارچه شهری).
- استفاده از نیروهای متخصص و تحصیل کرده محله جهت بهینه شدن برنامه‌ریزی مداخله‌ای.
- لزوم حمایت دولت و سایر نهادهای حمایتی در راستای افزایش کیفیت زندگی در این گونه محلات با رویکرد ارتقا رفاه اجتماعی ساکنان.

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در این مطالعه فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی: هزینه‌های مطالعه توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

- ایجاد ساز و کار و ساختار اجرایی مناسب در سطح محلات: (طرح تشکیل دفاتر خدمات نوسازی محلات فرسوده شهری).
- مداخله جامع و سیستماتیک با در نظر گرفتن کلیه ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تاریخی در جهت نوسازی بافت و تهیه یک برنامه مشخص و منسجم در جهت تملک و تعریض معبر با در نظر گرفتن مشارکت ساکنان بافت.
- تدوین سند ملی به‌سازی و نوسازی بافت‌های نابه‌سامان شهری با رویکرد توانمندسازی و مشارکت‌های مردمی.
- واگذاری بخشی از امر به نهادهای مردمی و فراهم‌سازی جلب مشارکت‌های مردمی از راه سازمان‌های مردمی (NGO) و تشکل‌های داوطلب محلی (CBO) ها طرح تشکیل دفاتر خدمات نوسازی محلات.
- استفاده از تسهیل‌گران بومی جهت ایجاد روحیه مشارکت و پایه‌گذاری نطفه‌های توانمندسازی در محله با رویکرد مشارکت در مراحل طراحی، ارزیابی و اجرا.
- استفاده از نمایندگان و نهادهای محلی جهت پیگیری امور مربوط به محله ساکن به عنوان مثال می‌توان از این نهادها در جهت توزیع مصالح ساختمانی به قیمت تمام‌شده بین ساکنان (البته با اهرم نظارتی قانونی) استفاده کرد.

References:

1- Ablaghi, A., (2001). the historical context of conservation, restoration, improvement or renovation.
2- ADB (Asian Development Bank). (2006). Public_Private partnership handbook;
3- Adibi-Saadinejad, F, (1389). The concept of worn texture and its characteristics.
4- Adibi-Saadi-Nejad, F., Azimi, A., (2011). Explaining security in the urban environment based on physical parameters and design (study area: Babolsar city).
5- Ahmadi, A., (2012). Examining the examples of the approach of regeneration of urban textures in Iran and the world.
6- Ahmadi, H., Shahabi, M., (2008). Local participation in guaranteeing sustainable improvement of worn-out tissues: A study of the experience of improving the Sirus neighborhood of Tehran.
7- Alpopi, C., & Manole, C. (2013). integrated urban regeneration, solution for cities revitalize, Procedia Economics and Finance, 6, pp. 178-185.
8- Alvin, Boskoff, (1970). The sociology of urban region, Meredith corporation U.S.A.

9- Assefa, G. & Frostell, B. (2007). "Social Sustainability and Social Acceptance in\technology Assessment: A Case Study of Energy Technologies". Technologies in Society 29(: 63-78.
10- Aykaç, P., Rifaioğlu, M.N., Altınöz, A.G.B., and Güçhan, N.Ş (2009) DesignInterventions as Regenerators in Historic Towns: Proposal for Ayvalık HistoricDepots Region. in the International Conference on the Urban Projects,Architectural Intervention in Urban Areas, TU, Delft, The Netherlands.
11- Bahraini, H., Izadi, M., Mofidi, M., (2013). Approaches and policies of urban renewal from reconstruction to sustainable urban regeneration, Quarterly Journal of Urban Studies. Volume 3. No. Pp. 17-30.
12- Bahraini, H., Izadi, M., Mofidi, M., (2014). Approaches and policies of urban renewal (from reconstruction to sustainable urban regeneration).
13- Bahraini, H., Tajbakhsh, G., (1998). The concept of territory in urban design, Journal of Fine Arts, University of Tehran, No. 6.
14- Bakba, ceyda & tore, evrim. (2013). Private investment in urban regeneration process: the

- case of golden horn. World applied science journal. 22(4): P 523-531.
- 15- Barkupour, N., Asadi, A., (2009). Urban Management and Governance. First Edition. Tehran: University of Arts, Vice Chancellor for Research.
- 16- Batey, P. (2000). "urban regeneration in Britain: progress ,principles and prospects", international symposium on regeneration of city down town .
- 17- Beauregard, R. A & Holcomb, H. B (1981). Revitalizing cities, Association of American Geographers, Washington
- 18- Bemanian, M., Rezaeirad, H., Mansour Rezaei, M., 2011, Evaluation of economic characteristics in identifying urban poverty areas using Delphi and AHP techniques.
- 19- Bird, J.; Curtis, B.; Putnam, T.; Robertson, G. & Tickner, L. eds, (1993). Making the Futures: Local Cultures, Global Changes. London and New York: Routledge.
- 20- Bohannon, L. (2004). the urban catalyst concept: toward successful urban revitalization. Master Thesis of Landscape Architecture, VIRGINIA.
- 21- Delavar, A., (2005). Construction and standardization of indicators of feeling of security in Tehran, Tehran: NAJA Applied Research Center Publications.
- 22- Ebrahimzadeh, A., Maleki, G, (1390). an analysis of the organization and intervention in the worn-out urban fabric (Case study: the worn-out fabric of the city of Khorramabad).
- 23- Faramarzi, Y., Shamaei, A., Fassihi, H., Zanganeh, A., (2016). Feasibility study of regeneration of worn-out urban fabric (Case study: Khanlugh neighborhood of Shirvan).
- 24- Farkhondeh, H., Ismailpour, N, (1396). Recreating neighborhoods of historical context with emphasis on development stimulating projects (Case study: Sheikhdad neighborhood of Yazd).
- 25- Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B. (2014). "Does walkable neighbourhood design influence the association between objective crime and walking?" International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity (2014). 11:100.
- 26- Francin, K. I. (2015). URBAN CATALYST. supervised research project submitted to prof. Raphael fichler. school of urban planning . McGill University . may.
- 27- Gharab, N., (2001). A Study of the Mechanisms for Preservation and Restoration of Historical Textures in the City, Urban Planning Studies Center of the Ministry of Interior.
- 28- Ghorichibeigi, M. (2007). CPTED Practical Strategies for Crime Prevention in Residential Areas, Journal of Islamic Law, No. 15.
- 29- Habibi, M., Maghsoudi, M., (2005). Urban Restoration Definitions of Theories Experiences of Universal Charters and Resolutions.
- 30- Heshmati, M., (2003). Defendable Spaces - Urban Design Strategy for Crime Prevention and Reduction, Tehran: B.Sc. Thesis in Architecture and Urban Planning, Shahid Beheshti University.
- 31- Hyosike, P, (2014). Urban Reconstruction of a Handbook, translated by Mohammad Saeed Izadi, University of Tehran Press, Tehran. Warsi, H., Taghvaei, M., Rezaei, N., (2012). Organizing the worn-out urban fabric (Shiraz case study), Journal of Spatial Planning, Year 2, Issue 2.
- 32- Jalayer, F., (2010). A Comparative Explanation of Housing Planning Mechanism in Dilapidated and New Urban Tissues.
- 33- Jizani Dizaji, A, (2011). Guidelines for urban regeneration in the Mediterranean region, Ganj Honar Publications, Tehran.
- 34- Khani, A., (1394). Summary of the report of the Research Council meeting on the subject of development stimulus projects.
- 35- Kiani, A., Salarisardari, F., Afrasiabirad, M., (2009). A study of the identity of Firoozabad city in the improvement and modernization of the historical fabric of the city of Gore using techniques. Geographical Quarterly Amayesh. No. 6. pp. 120-138.
- 36- Kongsombat, P. (2010). study on urban catalyst for sustainable urban development case study of IMS/Solaria plaza hotel II Palazzo.
- 37- Lotfi, P., Mousavi, M., Manouchehri - Miandoab, A, (2014). Study and analysis of the presence of women in public spaces (Case study: Miandoab city), Conference on Social Injuries of Women and Family, Mazandaran University, May 2014.
- 38- Muzioł-Węclawowicz, A. (2009). Rewitalizacja dzielnic śródmiejskich in W. Jarczewski, Ed., Przestrzenne aspekty rewitalizacji. Śródmieścia, blokowiska, tereny przemysłowe, pokolejowe i powojkowe, IRM, Kraków.
- 39- Newman, O (1996). "Creating Defensible Space" New York: Macmillan. Washington, D.C, U.S. Department of Housing and

- 40- Newman, O. (1973). *Defensible Space People and Design in the Violent City*, London, Architectural Press
- 41- Ng, M.K. (2005). "Quality of life perceptions and directions for urban regeneration in Hong Kong". *Social Indicator Research* 71.
- 42- Noon et al. (2000). *Economic Regeneration and Funding*, in: Roberts, Peter; Sykes, Hugh (eds.): *Urban Regeneration. A Handbook*, London.
- 43- Nourian, F., & Ariana, A. (2012). Analysis of how the law protects public participation in urban regeneration, Imam Ali (Atiq) Square, Isfahan, *Journal of Fine Arts - Architecture and Urban Planning*, No. 2, pp. 15-27.
- 44- Oc, T., & Tiesdell, S. (editors), (2000). "Safer City Centers: Reviving the Public Realm", Paul Chapman Publishing, London. HT133.S2.
- 45- Rasouli, M. (1997). *Global Experiences in Improving and Renovating the Old Textures of Cities*, Abstracts of the Specialized Conference on Urban Textures, First Edition, Ministry of Housing and Urban Development.
- 46- Rosemary, D. F., Bromley, A. R. Tallon & Colin j. Thomas (2005). *City center regeneration through residential development: Contributing to sustainability*, *Urban Studies*, Vol 42, No
- 47- Rubbo, V. (2009). *Urban regeneration and integration in Turin (Italy): the example of Porta Palazzo, The Gate project, the Netherlands: FORUM, Institute for Multicultural Affairs*.
- 48- Sabbaghi, A., (2013). *Developer and use of urban regeneration in the face of worn urban textures Case study: Golan neighborhood of Hamadan*. Haft Hesar Urban Research. Number four. first year. Summer of 1392.
- 49- Sajjadzadeh, H., Hamidinia, M., & Dalvand, R. (2017). *Measurement and evaluation of development stimulus dimensions in the reconstruction of traditional neighborhoods (Case study: Haji neighborhood in the historical context of Hamadan)*.
- 50- Sajjadzadeh, H., Zolfigol, S., (2014). *Urban design in the reconstruction of traditional neighborhoods with a stimulating approach to the development of a case study: Kalpa neighborhood of Hamadan*, *Quarterly Journal of Environmental Planning* No. 31. pp. 147-171.
- 51- Sajjadzadeh, H., & Zolfigol, S., (2015). *Urban design in the reconstruction of traditional neighborhoods with a development stimulating approach (Case study: Kalpa neighborhood of Hamadan)*.
- 52- Salehi, A., (2008). *Environmental characteristics of safe urban spaces*, Tehran: *Urban Planning and Architecture Research Center*.
- 53- Sartipipour, M. (2006). *Appropriate technology to reduce the vulnerability of historical textures, the first national conference on earthquake crisis management in cities with historical textures*, June 9-11, Yazd University.
- 54- Sarukhani, B., & Navidnia, M. (2006). *Social Security of Family and Residence in Tehran*, *Social Welfare Quarterly*, Year 6, Issue 22, Fall 2006.
- 55- Sarvar, Rahim, Nemati-Kotnaei, Nahid, 1398, *Strategic Urban Development Stimulator for Urban Development Management and Planning*, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran.
- 56- Schneider, R. H., & Kitchen, T. (2013). "Putting Crime Prevention Through Environmental Design into Practice via Planning Systems: A Comparison of Experience in the US and UK" *Built Environment*, Volume 39, Number 1, March 2013, pp. 9-30(22), Publisher: Alexandrine Press.
- 57- Shamaei, A., (2001). *Physical development of Yazd city on the old context and strategies for organizing and reviving it*, PhD thesis, University of Tehran.
- 58- Shamaei, A., & Poorahmad, A. (2005). *Urban Improvement and Renovation from the Perspective of Geography*, University of Tehran Press.
- Sherman, B. (1988) *Cities Fit to Live in (Themes of Variation)*. London: Derek Jones.
- 59- Tavakolnia, J., Mohammadi, A. (2009). *Functional physical erosion in the central context of cities, goals and strategic principles of renovation and reconstruction (Case study: Central context of Zanjan)*.
- 60- Teymouri, P., Rahmani, B., Iraqi, Sh., (1389). *Malayer worn texture and ways to organize it*.
- 61- Tolaei, N., (2007). *The Shape of a Cohesive City*, Tehran: Amirkabir Publications.
- 62- United Nations Environment Program (UNEP), 2003, *synthesis report on urban Regeneration*.workshop on urban regeneration in the Mediterranean region .in :www.unep-wcmc.org.

- 63- Walkowiak, E., & Frazier, D. (2000). Brownfields redevelopment as a catalyst for creating sustainable cities. (pp. 113-122).
- 64- Wekerle, G.R. & Whitzman, C. (1995). "Safe Cities: Guidelines for Planning Design and Management". New York: John Wiley.
- 65- Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do Roku (2020). przyjęte przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 16 lipca 2013 r., _KPM_21102013.pdf, pp. 8, accessed on 11.11.2013.
- 66- Zheng, H. W., Shen, G. Q. P. & Wang, H. (2014). A review of recent studies on sustainable urban renewal, *Habitat International*, Vol 41, pp. 272–279.
- 67- Ziari, K., Mehdi, A., & Mehdian, M. (2013). An Analysis of the Security of Public Spaces in the Case City: Parks in the Four Regions of Qom Municipality *Journal of Geographical Planning*, Golestan University Scientific-Research Quarterly, Third Year, Seventh Serial Issue, Spring, pp. 25-50.
- 68- Ziobrowski, Z., & Bryx, M. (2009). Ed., *Finansowanie i gospodarka nieruchomościami w procesach rewitalizacji*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.